

P+

SPECIAL

Jaargang 17
Week 45 | 2018

Sproeier Sunarshi

Mondiaal FNV
versterkt
palmolie werkers

De vergeten sociale kwestie

palmolie

De vergeten sociale kwestie

palmolie

Palmolie zit in meer dan de helft van alle levensmiddelen in de supermarkt. Van margarine tot zeep, van stroopwafels tot krentenbollen, van babymelkpoeder tot lippenstift. Palmolie wordt gewonnen uit het fruit van de oliepalm die in tropische landen groeit.

Er werken zo'n 16 miljoen mensen, bijna evenveel als er in Nederland wonen. Ze doen hun werk onder omstandigheden die we hier nooit of te nimmer zouden accepteren. En toch. Als we het hebben over het verduurzamen van palmolie in Indonesië, dan gaat het vrijwel altijd over natuurbehoud en milieu. Ook de Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO) heeft sinds de start in 2004 nog weinig gedaan om de sociale kwestie te verbeteren. Het is om deze reden dat Mondiaal FNV projecten in deze sector steunt. En eerste successen boekt.

In het Labuhan Batu district in de Indonesische provincie Noord-Sumatra staan langs de weg eindeloze rijen palmbomen. Zo'n 60 procent van de productie in dit district wordt door palmolie bepaald. Hier ontmoette ik de 12-jarige Eka, die ervan droomde om dokter te worden, en haar 8-jarige broertje Irvan, een 'toekomstige politiemann'. Beide maakten werkdagen van vijf tot vijf, waarbij ze tussendoor 'even' naar school gingen. Misschien hebben Eka en Irvan geluk. Hun ouders hebben contact met een van de onafhankelijke palmoliebonden op Noord-Sumatra: Serbundo. Deze bond krijgt via de arbeids-ngo OPPUK steun van Mondiaal FNV. Ze maken zich voor veel zaken hard, waaronder de strijd tegen kinderarbeid en uitbuiting.

Niet alleen in Noord-Sumatra, maar ook in de provincies Atjeh en Zuid-, Oost en West-Kalimantan versterkt Mondiaal FNV de vakbonden. In totaal gaat het om achttien gebieden waar palmolie wordt gewonnen. "Het hoofddoel", zegt Tia Mboeik, FNV-consulent in Indonesië, "is de werkomstandigheden van palmoliewerkers te verbeteren door het bewustzijn van de plukkers te vergroten. We willen dat ook de investeerders en de inkopers zich meer bewust worden van de situatie in de palmolieindustrie en dat ze openstaan voor sociale dialoog. Er is hier echt een wereld te winnen op het gebied van arbeidsomstandigheden, lonen, kinder- en dwangarbeid, discriminatie, genderissues en vakbondsvrijheid." Door de extreem hoge productiequota die aan de plukkers worden gegeven, zijn ze gedwongen om *kernets* (knechten) in te huren die ze zelf moeten betalen. Vaak leunen ze op hun vrouw

Wat betekent palmolie voor Indonesië?

Indonesië staat bekend als 's werelds grootste producent van palmolie vanwege zijn exportbijdrage van 51,7 procent (of 14,4 miljard dollar). Er werken ongeveer 16 miljoen mensen op palmolieplantages en sectorgerelateerde industrie in Indonesië, formeel en informeel. De plantages nemen ongeveer 11,6 miljoen hectare land in beslag. Omdat Indonesië graag zijn onafhankelijkheid wil bewaren, voert het land een eigen certificering met een (lichtere) duurzaamheidsstandaard, de Indonesian Sustainable Palm Oil (ISPO).

Mannen doen het allermoeilijkste werk op de oliepalmplantage Daya Labuhan Indah in Indonesisch Noord-Sumatra. Ze oogsten er het palmoliefruit. Met een *dodos* worden de trossen uit de palmbomen hakt. Voor de hoge bomen, die soms wel een lengte van twintig meter hebben, gebruiken ze een *egrek*, een sikkelvormig mes op een lange stok die ongeveer twaalf kilo weegt. De trossen zelf wegen tot wel 25 kilo. Een werker heeft vijftien hectares onder zijn hoede, waarbinnen hij elke dag twee hectares bewerkt.

en kinderen, soms op andere mensen, die geen directe werkrelatie met het bedrijf hebben. De lonen zijn laag, vaak onder het minimumloon. Overwerk wordt niet uitbetaald, hoewel mensen gedwongen zijn om tot twaalf uur per dag te werken.

Op de plantages werken mensen met een vast contract, mensen met korte contracten en dagloners of de *kernets*. Zo'n 70 procent van alle arbeiders verricht tijdelijke arbeid. De *kernets* zijn de 'onzichtbare' arbeiders omdat zij geen wettelijke bescherming hebben, en geen rechten. De meerderheid is vrouw. Vrouwen wer-

ken ook vaak als *sprayer*, zij lopen tijdens het sproeien gezondheidsrisico's omdat ze elke dag met gevaarlijke bestrijdingsmiddelen werken, zoals Paraquat. Dit is in Europa verboden, vanwege de hoge mate van giftigheid voor mens en dier. De vrouwen zijn ook slachtoffer van (fysieke) intimidatie.

"Werknemers weten soms niet eens bij welke werkgever ze horen"

Houten huisjes waar werknemers van plantagebedrijf ABM wonen. De gezinnen wonen dicht op elkaar. Soms delen ze zelfs met zijn achten een huis met twee kamers. Tijdens het regenseizoen is het binnen erg vochtig, buiten verandert de voortuin in een vijver. Na vijf jaar werken op de plantage, mogen werknemers die in een houten wonen verhuizen naar een stenen huis op de plantage. “We drinken regenwater. En het water waar we mee douchen, is rood van kleur”, vertellen de bewoners. Plantagebedrijf ABM levert ruwe palmolie aan palmoliegigant Wilmar, die ook raffinaderijen bezit in de Rotterdamse haven.

➤ **De meeste incidenten** die in deze sector plaatsvinden, gaan om schendingen van de regels rondom gezondheid en veiligheid, zegt Mboeik. Paraquat is een ziekteveroorzaker waaraan zelfs werknemers sterven. Vaak wordt het niet gezien als een beroepsziekte of -ongeval en moet de vakbond de slachtoffers bijstaan in het halen van hun gelijk. Niet overal krijgen werknemers beschermende kleding aangereikt. “Plantages die niet voor de internationale markt produceren, buiten hun werknemers het meest uit en zijn het slechtst voor het milieu. Maar ook op plantages die produceren voor de internationale markt komt uitbuiting

en onveilig werken veel voor”, zegt Mboeik. Nationale en internationale certificeringsinspecteurs zijn volgens Mondiaal FNV niet objectief en hebben weinig kennis van arbeidskwesties. Meldingen van werknemers worden nooit opgevolgd. En er bestaan nauwelijks onafhankelijke vakbonden in de sector. Intimidatie van vakbondsleden komt op de plantages regelmatig voor. Zo zijn actieve vakbondsleden beschuldigd van diefstal en daarna ontslagen. Er bestaan ‘gele’ vakbonden die worden gecontroleerd door het management. “Het is een sector waar heel veel aandacht naar uitgaat”, verklaart Mondiaals beleidsmede-

werker Marijn Peperkamp de motivatie om de vakbonden daar te steunen, “maar die richt zich vooral op het milieu. Voor de ruim elf miljoen mensen die op Indonesische plantages werken is vrij weinig geregeld, ook niet via de RSPO, waar toch grote spelers aan deelnemen.”

Het project dat Mondiaal FNV met Serbundo op Noord-Sumatra voert, loopt het langst. De vakbondsleiders richten hun pijlen onder meer op Wilmar-plantages. Wilmar is een van de grootste toeleveranciers van palmolie in Indonesië. Unilever is bijvoorbeeld een vaste afnemer. Dankzij het vasthoudende werk van

Wat doet Mondiaal FNV in de palmolie-sector?

Evenals in Colombia versterkt Mondiaal FNV onafhankelijke vakbonden in de palmoliesector in Indonesië, rechtstreeks en via arbeids-ngo's. Uitgangspunt is daarbij dat onafhankelijke vakbonden gerespecteerd dienen te worden door de bedrijven met wie ze vrij moeten kunnen onderhandelen. Alleen zo kunnen arbeidsomstandigheden en leefcondities van de werknemers en hun families verbeteren, waarbij de fundamentele conventies van de ILO (die ook onderdeel zijn van de OESO-richtlijnen) gerespecteerd worden, aldus Mondiaal FNV. Het gaat om het recht om te organiseren en om collectief te onderhandelen, geen discriminatie, geen kinderarbeid, geen gedwongen arbeid, het recht op sociale zekerheid en het recht op sociale dialoog.

Verder versterkt Mondiaal FNV de lobby van vakbonden richting overheden, bedrijven en het certificeringsprogramma Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO). Ook is het partij in het convenant met de banken, waarin palmolie als een van de risicosectoren geldt, die nu in kaart wordt gebracht.

Serbundo is de vrijheid van vereniging op een aantal plantages geleidelijk toegenomen. De bond heeft nu kantoren op vijf Wilmar-plantages. Hun relatie met het management is aanmerkelijk verbeterd. Inmiddels heeft het zestien klachten over arbeidsomstandigheden met succes afgehandeld. De cao 2017-2019 bevat nu artikelen over promotie, ondersteuning van werknemers voorafgaand aan het huwelijk en tijdens klachten, sanctie voor het aannemen van minderjarige werknemers en beschermende kleding voor plukkers. Serbundo is nu lid van het bipartiete overleg op drie plantages.

“Dit werk vraagt absoluut veel geduld”, beaamt Peperkamp. “Het is een omvangrijke sector, met een ondoorzichtige structuur van vele dochterondernemingen. Werknemers weten soms niet eens bij welke werkgever ze horen. Plantages liggen vaak erg afgelegen; bij slecht weer zijn ze zelfs onbereikbaar. Daarom is onze lobby zo belangrijk, zodat bijvoorbeeld de Indonesische overheid ook haar steentje gaat bijdragen.” ■

Webtips

- [MONDIAAL FNV OVER PALMOLIE](#)
- [TEKST ASTRID VAN UNEN](#)
- [FOTOBIJSCRIFTEN LEONTIEN AARNOUDSE](#)
- [FOTOGRAFIE CHRIS DE BODE](#)
- [ART DIRECTION BUREAU BOUDEWIJN BOER EN STUDIO 10](#)
- [UITGEVERIJ ATTICUS BV](#)
- [WWW.P-PLUS.NL](#)

“Er is hier echt een wereld te winnen op het gebied van arbeidsomstandigheden, lonen, kinder- en dwangarbeid, discriminatie, genderissues en vakbondsvrijheid”

Op een palmolieplantage schoffelen en wieden vrouwen het onkruid. Zo gaat het ook op de plantage Daya Labuhan Indah in Noord-Sumatra. Vrouwen spuiten ook bestrijdingsmiddelen, die ze in een tank van zestien liter op hun rug dragen. Deze mix van pesticiden, insecticiden en herbiciden die plagen, ziektes en onkruid moeten voorkomen, sprayen ze rond de palmen. Ook hier in Europa verboden middelen, zoals Paraquat. Elke dag bewerken ze zo een stuk van twee hectares, zes dagen per week. Het loon per werkdag bedraagt omgerekend zo'n 6,18 euro.